EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

20. jaanuar 2005 *

Kohtuasjas C-302/02,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Oberster Gerichtshof'i (Austria) 11. juuli 2002. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis jõudis Euroopa Kohtusse 26. augustil 2002, menetluses, mis algatati

Nils Laurin Effing'i nimel,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja esimees P. Jann, kohtunikud A. Rosas, K. Lenaerts, S. von Bahr ja K. Schiemann (ettekandja),

kohtujurist: J. Kokott,
kohtusekretär: R. Grass,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Austria valitsus, esindaja: E. Riedl,

— Saksamaa valitsus, esindajad: W.-D. Plessing ja A. Tiemann,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: H. Michard ja H. Kreppel,

olles 25. mai 2004. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab EÜ artikli 12 ja nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud Euroopa Parlamendi ja

nõukogu 5. juuni 2001. aasta määrusega (EÜ) nr 1386/2001 (EÜT L 187, lk 1; ELT eriväljaanne 05/01, lk 35; edaspidi „määrus nr 1408/71") artikli 3 koostoimes tõlgendamist.

2 See taotlus esitati alaealise Nils Laurin Effing'i (edaspidi „hageja") nimel algatatud menetluses seoses tema õigusega säilitada alimentide ettemaksed.

Õiguslik raamistik

Ühenduse õigus

Määrus nr 1408/71

3 Määruse nr 1408/71 esemeks on koordineerida isikute vaba liikumise raames siseriiklikke sotsiaalkindlustuse alaseid õigusnorme kooskõlas EÜ artikli 42 eesmärkidega.

4 Selle määruse artikli 2 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja õpilaste suhtes, kelle suhtes kehtivad või on kehtinud ühe või mitme liikmesriigi õigusaktid

ning kes on mõne liikmesriigi kodanikud või mõne liikmesriigi territooriumil elavad kodakondsuseta isikud või pagulased, samuti nende pereliikmete ja nende ülalpidamisel olnud isikute suhtes."

5 Määruse nr 1408/71 artikli 3 lõikes 1 on võrdse kohtlemise kohta sätestatud:

„Liikmesriigi territooriumil elavatel isikutel, kelle suhtes on kohaldatav käesolev määrus, on liikmesriigi õigusaktide alusel samasugused kohustused ja õigus saada samasuguseid hüvitisi kui kõnealuse liikmesriigi kodanikel, arvestades käesoleva määruse erisätteid."

6 Sama määruse sisulist kohaldamisala määratleva artikli 4 lõike 1 punktis h on täpsustatud:

„Käesolevat määrust kohaldatakse kõigi õigusaktide suhtes, mis reguleerivad järgmisi sotsiaalkindlustusliike:

[...]

h) perehüvitised."

7 Kohaldatava õiguse kindlaksmääramise osas on sätestatud määruse nr 1408/71 artikli 13 lõikes 2:

„Arvestades artikleid 14–17:

a) liikmesriigi territooriumil töötava isiku suhtes kehtivad selle riigi õigusaktid, seda ka juhul, kui ta elab teise liikmesriigi territooriumil või kui tema tööandjaks oleva ettevõtja või isiku registrisse kantud asukoht või peamine tegevuskoht asub teise liikmesriigi territooriumil;

b) liikmesriigi territooriumil füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva isiku suhtes kehtivad selle riigi õigusaktid, seda ka juhul, kui ta elab teise liikmesriigi territooriumil;

[...]

f) isik, kelle suhtes liikmesriigi õigusaktid ei ole enam kohaldatavad, ilma et teise liikmesriigi õigusaktid oleksid muutunud tema suhtes kohaldatavaks vastavalt mõnele eelmistes punktides sätestatud reeglile või vastavalt artiklites 14–17 ettenähtud erisätetele, allub oma elukohajärgse liikmesriigi õigusaktidele üksnes nimetatud õigusaktide sätete kohaselt."

8 Määruse nr 1408/71 artikkel 73 pealkirjaga „Töötaja või füüsilisest isikust ettevõtja, kelle pereliikmed elavad muus liikmesriigis kui pädev riik" on sõnastatud järgmiselt:

„Töötajal või füüsilisest isikust ettevõtjal, kelle suhtes kehtivad liikmesriigi õigusaktid, on õigus saada teise liikmesriigi territooriumil elavate pereliikmete eest esimese riigi õigusaktides ettenähtud perehüvitisi, nii nagu elaksid pereliikmed selles riigis ning arvestades VI lisa sätteid."

9 Sama määruse artiklis 74 pealkirjaga „Töötu, kelle pereliikmed elavad muus liikmesriigis kui pädev riik" on sätestatud:

„Varem töötanud või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsenud töötul, kes saab liikmesriigi õigusaktide alusel töötushüvitist, on õigus saada teises liikmesriigis elavate pereliikmete eest esimese riigi õigusaktides ettenähtud perehüvitisi, nii nagu elaksid pereliikmed selles riigis ning arvestades VI lisa sätteid."

Siseriiklik õigus

10 Österreichisches Bundesgesetz über die Gewährung von Vorschüssen auf den Unterhalt von Kindern (Unterhaltsvorschußgesetz) (Austria föderaalseadus alimentide ettemaksete määramise kohta, *BGBl.* I, 1985, nr 451, edaspidi „UVG") sätestab, et riik annab alimentide ettemakset.

11 UVG § 3 kohaselt sõltub ettemaksete määramine põhimõtteliselt täitedokumendi olemasolust riigi territooriumil. Sellegipoolest on UVG §-s 4 sätestatud, et teatavatel juhtudel antakse ettemakseid isegi siis, kui alimentide maksmise kohustuse täitmine ei näi võimalik või kui alimente ei ole määratud. Seetõttu on UVG § 4 lõikes 3 täpsustatud, et ettemakset antakse ka siis, kui:

„ülalpidamiskohustuslane kannab riigi territooriumil kriminaalmenetluse tagajärjel kohtuotsusega määratud enam kui kuu aega kestvat vangistust ja ta ei saa seetõttu oma kohustusi täita".

Vangistatute üleandmise konventsioon

12 21. märtsil 1983 Strasbourgis allakirjutamisele avatud kohtulikult karistatud isikute üleandmise Euroopa konventsiooni, millele on lisatud Austria Vabariigi deklaratsioonid (*BGBl.* I, 1986, nr 524), ja Auslieferungs- und Rechtshilfegesetz'i (seadus väljaandmise ja õigusabi kohta, *ARGH, BGBl.* I, 1979, nr 529) § 76 alusel võivad isikud, kellele määrati karistus ühes osalisriigis (karistav riik), kooskõlas konventsiooni artikliga 2 taotleda üleviimist oma elukohariiki (elukohariik), et seal kanda neile määratud karistused. Konventsiooni artikli 9 lõike 1 punkti b alusel võib karistavas riigis määratud karistuse asendada elukohariigis sama kuriteo puhul ettenähtud karistusega.

13 Konventsiooni põhjenduste kohaselt on selle üleandmise eesmärk kohtulikult karistatud isikute sotsiaalne rehabilitatsioon, võimaldades kriminaalkuriteo tõttu vangistust kandvatel välismaalastel kanda karistust oma kodumaal.

14 Alates selle jõustumisest Iirimaal 1. novembril 1995 seob konventsioon kõiki ühenduse liikmesriike. See jõustus Austrias 1. jaanuaril 1987 ja Saksamaal 1. veebruaril 1992 ning selle on ratifitseerinud ka kümme uut liikmesriiki.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

15 Põhikohtuasjas vaidlustab hageja Nils Laurin Effing Austria ametiasutuste otsuse lõpetada alimentide ettemaksete tegemine, mida ta sai UVG § 4 lõike 3 alusel.

16 Tema isa Ingo Effing on Saksa kodanik. Eelotsusetaotluses sisalduvate andmete alusel oli tema alaline elukoht Austrias, kus ta töötas. Austria valitsus täpsustas siiski, et huvitatud isik oli ettevõtlusega tegeleva isikuna hõlmatud Austria sotsiaalkindlustusega kuni 30. juunini 2001. Nils Laurin Effing on aga Austria kodanik. Tema eest hoolitseb ta ema, kelle juures Austrias ta elab.

17 Põhikohtuasja hageja isa pandi 7. juunil 2000 eeluurimisvanglasse ning hiljem mõisteti talle vangistus. Seejärel anti Nils Laurin Effingile UVG § 4 lõike 3 alusel igakuine alimentide ettemaks summas 200,43 eurot ajavahemikuks 1. juuni 2000 kuni 31. mai 2003.

18 Nils Laurin Effingi isa hakkas talle mõistetud vangistust kandma Austrias Garstenis. Ta viidi üle oma elukohariiki Saksamaale 19. detsembril 2001, et seal kanda ülejäänud karistus. Eelotsusetaotluse kohaselt toimus see üleviimine konventsiooni alusel.

19 Saksamaa valitsuse esitatud andmete kohaselt muudeti konventsiooni artikli 9 lõike 1 punkti b kohaselt hageja isale Austrias määratud karistus Saksa õigusega sätestatud vangistuseks. See valitsus väitis ka, et vangistuse käigus olevat see isik teinud veebruarist 2002 kuni juulini 2002 ja septembrist 2002 kuni märtsini 2003 palgalist tööd kooskõlas kinnipeetavatele Saksa õigusest tuleneva töökohustusega. Sellest palgast võeti maha sissemaksed töötuskindlustusse ning ravikindlustusse. Põhikohtuasja hageja isa vabastati 3. aprillil 2003.

20 Nils Laurin Effingi isa Saksamaale üleviimise tagajärjel lõpetas esimese astme kohus Bezirksgericht Donaustadt (Austria) 24. jaanuari 2002. aasta otsusega Nils Laurin Effingile alimentide ettemaksete maksmise alates 2001. aasta detsembri lõpust. Selle kohtu sõnul ei olnud ettemaksete maksmise tingimused enam täidetud, kuna põhikohtuasja hageja isa oli vangistuses välismaal.

21 Nils Laurin Effingi kaebuse tagajärjel kinnitas Landesgericht für Zivilrechtssachen Wien (Austria) apellatsiooniastmena esimese astme kohtu otsuse. Selle kohtu sõnul on UVG § 4 lõike 3 alusel alimentide ettemaksete maksmine allutatud tingimusele, et asjaomane isik kannab oma vangistust Austria territooriumil.

22 Nils Laurin Effing esitas revisjonikaebuse Oberster Gerichtshof'i, väites, et ülalpidamiskohustusega isiku üleviimisel teise liikmesriigi kinnipidamisasutusse ei saa lõpetada alimentide ettemaksete maksmist. Tema sõnul tuleneb UVG § 4 lõikest 3, et Austria territooriumil asuv kinnipidamisasutus on samastatav iga teise ühenduse territooriumil asuva kinnipidamisasutusega.

23 Oberster Gerichtshof leiab omakorda, et UVG § 4 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et alimentide ettemaksete saajate hulgast on välistatud lapsed, keda peavad üleval Austrias vabadusekaotusliku karistuse saanud, ent seda oma päritoluriigis kandvad välismaalased. Tuginedes UVG 1980. aasta muudatuste eelnõu ettevalmistavatele materjalidele, märgib see kohus ühest küljest, et alaealised, kelle ülalpidamiskohustusega vanem kannab vangistust, on oma vanema poolt toimepandud süüteo süütud ohvrid ja et seega väärivad nad riigi eestkostet. Teisest küljest tuleb sellest tulenevat Austria riigi kohustust järgida, et kinnipeetavad saavad sobivat palka või on mingil muul moel võimelised täitma oma ülalpidamiskohustust, piirata vangidega, kes töötavad ja kes viibivad riigi territooriumil asuvas kinnipidamisasutuses.

24 Leides sellegipoolest, et selline UVG § 4 lõike 3 tõlgendus võiks kujutada kodakondsusel põhinevat diskrimineerimist ja seega EÜ artikli 12 ja määruse nr 1408/71 artikli 3 rikkumist, otsustas Oberster Gerichtshof menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas [EÜ] artiklit 12 koostoimes nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 [...] [artikliga] 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus siseriiklik säte, mis seab halvemasse olukorda sellised alimentide ettemakset saavad ühenduse kodanikud, kelle ülalpidamiskohustusega isa kannab vangistust oma päritoluriigis (ja

mitte Austrias), ja kas Saksa kodaniku Austrias elavat last diskrimineeritakse, kui talle ei maksta alimentide ettemakseid, kuna ta isa kannab vabadusekaotuslikku karistust, mis on talle Austrias mõistetud, oma päritoluriigis (ja mitte Austrias)?"

Eelotsuse küsimus

Määruse nr 1408/71 kohaldatavus

25 Esiteks tuleb määruse nr 1408/71 sisulise kohaldamisalaga seonduvalt märkida, sarnaselt eelotsusetaotluse esitanud kohtu ja Euroopa Kohtule märkusi esitanud pooltega, et Euroopa Kohtult on juba palutud määruse nr 1408/71 raames otsustada UVG-ga ettenähtud alimentide ettemaksete määratluse üle (15. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-85/99: Offermanns, EKL 2001, lk I-2261, ja 5. veebruari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-255/99: Humer, EKL 2002, lk I-1205).

26 Eespool viidatud Offermannsi kohtuotsuse punktist 49 ja Humeri kohtuotsuse punktist 33 tuleneb, et sellised ettemaksed kujutavad endast määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti h tähenduses perehüvitisi.

27 Käesolevas asjas piisab täpsustusest, et alimentide ettemaksete määramine UVG § 4 lõike 3 alusel, st seetõttu, et hageja alimente maksma kohustatud isa kandis vangistust, mitte aga UVG §-s 3 esineva üldsätte alusel, ei saa kuidagi mõjutada asjaomaste ettemaksete määratlemist perehüvitisena määruse nr 1408/71 artikli 4 lõike 1 punkti h tähenduses. Selle määruse artikli 1 punkti u alapunkti i alusel tähendab „perehüvitis" kõiki „perekonna väljaminekute katteks" antavaid mitte-

rahalisi või rahalisi hüvitisi. Sellega seoses on Euroopa Kohus leidnud, et selles artikli 1 punkti u alapunktis i sisalduvat väljendit „perekonna väljaminekute katteks" tuleb tõlgendada nii, et sellega peetakse silmas nimelt avalikku panust perekonna eelarvesse laste ülalpidamisest (*Unterhalt*) tulenevate väljaminekute katteks (eespool viidatud Offermannsi kohtuasi, punkt 41).

28 UVG § 4 lõike 3 järgsete ettemaksete tegemine kuulub seega samuti määruse nr 1408/71 sisulisse kohaldamisalasse.

29 Teiseks väidab Austria valitsus määruse nr 1408/71 isikulise kohaldamisala osas, et ei saa nõustuda, et teise liikmesriiki oma karistust kandma viidud kinnipeetav on töötaja, kes kasutas EÜ asutamislepinguga tagatud töötajate liikumisvabadust.

30 Sellega seoses sätestatakse määruse nr 1408/71 artikli 2 lõikes 1, et seda määrust kohaldatakse töötajatele või füüsilisest isikust ettevõtjatele, kelle suhtes kehtivad või on kehtinud ühe või mitme liikmesriigi õigusaktid, ning nende pereliikmetele.

31 Selles sättes sisalduvad mõisted „töötaja" ja „füüsilisest isikust ettevõtja" on määratletud selle määruse artikli 1 punktis a. Nendega peetakse silmas kõiki isikuid, kes on kindlustatud mõne selle artikli 1 punktis a mainitud sotsiaalkindlustusskeemi alusel selles sättes märgitud riskide suhtes ja tingimuste alusel (3. mai 1990. aasta otsus kohtuasjas C-2/89: Kits van Heijningen, EKL 1990, lk I-1755, punkt 9, ja 30. jaanuari 1997. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-4/95 ja C-4/95: Stöber ja Piosa Pereira, EKL 1997, lk I-511, punkt 27).

32 Euroopa Kohus meenutas nimelt 12. mai 1998. aasta otsuses kohtuasjas C-85/96: Martínez Sala (EKL 1998, lk I-2691, punkt 36), et sellest tulenevalt on isik määruse nr 1408/71 tähenduses töötaja alates hetkest, kui ta on kindlustatud, olgugi siis kas või ainult ühe riski suhtes, määruse nr 1408/71 artikli 1 punktis a mainitud kohustusliku või vabatahtliku üldise või konkreetse sotsiaalkindlustusskeemi alusel, sõltumata töösuhte olemasolust.

33 Neis tingimustes, vastupidiselt Austria valitsuse väidetele, on õigus Saksamaa valitsusel ja komisjonil, kui nad leiavad, et põhikohtuasja hageja isa on töötaja määruse nr 1408/71 artikli 2 lõike 1 tähenduses, kuna ta oli töötuskindlustusega hõlmatud vaidlusalase perioodi suurema osa ajast, st vangistuse ajal Saksamaal. Muu hulgas seisneb piiriülene asjaolu selles, et põhikohtuasja hageja isa on Saksamaa kodanik, kes töötas Austria territooriumil, kus ta oma vangistuse ajal kasutas õigust olla karistuse kandmiseks oma päritoluriiki üle viidud.

Kohaldatav õigus ja kodakondsusel põhineva diskrimineerimise puudumine

34 Kohaldatava õiguse kindlaksmääramisega seoses väidab Austria valitsus, et kui Euroopa Kohus peaks leidma, et määrus nr 1408/71 põhimõtteliselt kohaldub kinnipeetavatele ja et viimaseid tuleb lugeda töötajateks, tuleb oluliseks seotuse kriteeriumiks pidada selle määruse artikli 13 lõike 2 punkti a alusel selle töötaja töötamise liikmesriiki. See tähendaks, et käesolevas asjas, isegi kui määrus nr 1408/71 kohalduks põhimõtteliselt kinnipeetavatele, ei tuleks Austria õigusega sätestatud alimentide ettemakset anda pärast ülalpidamiskohustuslasest kinnipeetava üleandmist teise liikmesriiki.

35 Austria valitsus täpsustab ka, et kui seda seotuse kriteeriumi ei saa kohaldada, kuna näiteks uus karistuse kandmise täidesaatmise riik ei näe ette kinnipeetavate töölevõtmist, siis tuleb kooskõlas määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punktiga f tugineda elukohajärgse liikmesriigi sotsiaalkindlustuse alastele õigusnormidele. Käesolevas asjas tähendaks see, et isegi kui määrus nr 1408/71 oleks põhimõtteliselt kohaldatav kinnipeetavatele, ei tuleks Austria õigusega sätestatud alimentide ettemakset anda pärast ülalpidamiskohustuslasest kinnipeetava üleandmist teise liikmesriiki.

36 Pealegi tuleneb määruse nr 1408/71 artiklitest 73 ja 74, et pereliikmete õigus perehüvitisele ei tugine selle pereliikme elukoha õigusnormidele, vaid pädeva liikmesriigi, st töötaja töökohajärgse liikmesriigi omadele.

37 Komisjon väidab, et põhikohtuasjas tuleb kohaldada nii Austria kui Saksa õigust. Ta viitab sellega seoses määruse nr 1408/71 artiklile 76, millega kehtestatakse prioriteedireeglid perehüvitiste õiguste kumuleerumise vältimiseks. See säte oleks üleliigne, kui kollisiooninormide kohaldamisel selguks alati vaid üks õiguskord, mille norme kohaldada.

38 Nende erinevate vaatepunktidega seoses tuleb märkida, et määruse nr 1408/71 II jaotise sätted, sh ka artikkel 13, kujutavad täielikku ja ühtset normisüsteemi õigusnormide konflikti vältimiseks. Nende sätete eesmärk on eelkõige vältida erinevate siseriiklike õiguste samaaegset kohaldamist ja sellest tuleneda võivaid keerukusi (11. juuni 1998. aasta otsus kohtuasjas C-275/96: Kuusijärvi, EKL 1998, lk I-3419, punkt 28).

39 Seega tuleb töötajale, kes on mõnes määruse nr 1408/71 II jaotisega hõlmatud olukorras, kohalduv õigus kindlaks määrata nende sätete alusel. On tõsi, nagu märgib kohtujurist oma ettepaneku punktis 37, et mõne teise õiguskorra sätete kohaldamine ei ole sellegipoolest alati välistatud. Nagu komisjon märkis, võib selline olukord eelkõige tekkida siis, kui kaks abikaasat töötavad erinevates liikmesriikides, mille mõlema õigusnormid näevad ette analoogsete perehüvitiste andmise (vt selle kohta 9. detsembri 1992. aasta otsus kohtuasjas C-119/91: McMenamin, EKL 1991, lk I-6393). Käesolevas asjas tuleb siiski tõdeda, et Euroopa Kohtus olevas toimikus ei anna miski alust järeldada, et põhikohtuasja hageja võiks määruse nr 1408/71 kohaldamisalasse kuuluda kellegi muuna kui oma isa „pereliikmena" selle määruse tähenduses.

40 Määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punktiga a soovitakse kindlaks määrata kohalduv õigus olukorras, kus töötaja tegeleb määruse nr 1408/71 tähenduses töötamisega. Sellisel juhul on kohalduvaks õiguseks selle liikmesriigi õigus, kus ta töötab.

41 Seevastu hõlmab määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punkt f olukordi, kus liikmesriigi õigus enam asjaomasele isikule ei kohaldu, sest ta lõpetas kutsealase tegevuse ilma, et mõne teise liikmesriigi õigus talle määruse artiklite 13–17 alusel kohalduvaks muutuks. Sellises olukorras allub asjaomane isik elukohajärgse liikmesriigi õigusele.

42 Määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punkti a tõlgendamisega seoses on tõsi, et enne artikli 13 lõike 2 punkti f lisamist tõlgendati seda sätet nii, et ühe liikmesriigi territooriumil töötamise lõpetanud töötaja, kes läks teise liikmesriiki, ilma et ta seal oleks tööle hakanud, jääb endiselt oma viimase töökohariigi õiguse kohaldamisalasse, olenemata ajast, mis on möödunud asjaomase tegevuse lõpetamisest ja töösuhte lõpust (12. juuni 1986. aasta otsus kohtuasjas 302/84: Ten Holder,

EKL 1986, lk 1821, punkt 15), välja arvatud kui see lõpetamine oli lõplik (vt 21. veebruari 1991. aasta otsus kohtuasjas C-140/88: Noij, EKL 1991, lk I-387, punktid 9 ja 10, ning 10. märtsi 1992. aasta otsus kohtuasjas C-215/90: Twomey, EKL 1992, lk I-1823, punkt 10).

43 Sellegipoolest tähendab pärast eespool viidatud Ten Holderi kohtuotsust määruse nr 1408/71 artikli 13 lõikesse 2 lisatud punkt f, et igasuguse kutsealase tegevuse lõppemise tagajärjel, olgu see siis ajutine või lõplik, jääb isik artikli 13 lõike 2 punkti a kohaldamisalast välja. See artikli 13 lõike 2 punkt f kohaldub seega eelkõige isikule, kes on ühe liikmesriigi territooriumil kutsealase tegevuse lõpetanud ja asunud elama teise liikmesriigi territooriumile (vt eespool viidatud Kuusijärvi kohtuotsus, punktid 39–42 ja 50).

44 Nendest täpsustustest tuleneb, et sellises olukorras, nagu põhikohtuasjas käsitlusel, kus kinnipeetav lõpetas riigis, kus ta alustas oma karistuse kandmist, igasuguse kutsealase tegevuse ja viidi tema enda taotlusel selle riigi kinnipidamisasutusest üle tema päritoluliikmesriigi kinnipidamisasutusse, et seal kanda järelejäänud viisteist kuud karistust, ei saa asjaomasele isikule määruse nr 1408/71 artikli 13 kollisiooninormide alusel kohalduda selle riigi õigus, millest ta üle viidi.

45 Selles olukorras saabki kohalduvaks õiguseks olla vaid selle liikmesriigi õigus, kus asjaomane isik kannab oma järelejäänud karistust. Sellest piisab põhikohtuasja lahendamiseks, ilma et oleks vaja kindlaks määrata, kas Saksa õigus peaks kohalduma määruse nr 1408/71 artikli 13 lõike 2 punkti f alusel kui asjaomase isiku elukohajärgse riigi õigus või vajaduse korral, arvestades Saksamaa valitsuse märkustes esitatud tähelepanekuid, selle määruse artikli 13 lõike 2 punkti a alusel kui liikmesriigi õigus, kus isik tegeleb kutsealase tegevusega.

46 Muu hulgas tuleb märkida, et selle määruse artiklites 73 ja 74 on sätestatud, et ühe liikmesriigi õigusega hõlmatud töötajatel (või töötutel, kes liikmesriigi õiguse alusel saavad töötushüvitisi) on õigus nende teises liikmesriigis elavate pereliikmete jaoks saada esimese liikmesriigi õiguse alusel perehüvitisi (sellega seoses vt eelkõige eespool viidatud Kuusijärvi kohtuotsus, punkt 68).

47 Sellest tuleneb, et määrust nr 1408/71 ei saa tõlgendada nii, et sellega on vastuolus, kui liikmesriigi õigusega on sellises olukorras, nagu põhikohtuasjas käsitlusel, perehüvitiste määramine igasuguse kutsealase tegevuse selle riigi territooriumil lõpetanud isiku pereliikmetele allutatud tingimusele, et see isik jätkab selles riigis elamist (vt analoogia korras eespool viidatud Kuusijärvi kohtuotsus, punktid 50 ja 51).

48 Eelkõige selle määruse artikliga 3 seonduvalt tuleb meenutada, et selle sättega keelatakse igasugune kodakondsusel põhinev diskrimineerimine tingimustes, mille alusel isikutel, kelle suhtes see määrus on kohaldatav, on liikmesriigi õigusaktide alusel õigus saada samasuguseid hüvesid, „arvestades käesoleva määruse erisätteid". Seega, nagu eelnevalt kindlaks tehti, tuleneb määruse nr 1408/71 artiklitest 13 ja 73, et sellises olukorras, nagu põhikohtuasjas käsitlusel, kus põhikohtuasjas hageja isa lõpetas Austrias igasuguse kutsealase tegevuse ja ei ela enam seal, allub põhikohtuasja hagejale perehüvitiste määramine Saksa õigusele.

49 Sarnastel põhjustel tuleb sedastada, et sellises olukorras, nagu põhikohtuasjas käsitlusel, ei ole EÜ artikliga 12, millele eelotsusetaotlus seoses põhikohtuasja hageja isa Saksa kodakondsusega viitab, vastuolus õigusnormide kohaldamine, mis, nagu UVG, allutavad kinnipeetava pereliikmele perehüvitiste määramise tingimusele, et kinnipeetav kannab oma karistust selle riigi territooriumil.

50 Tegelikult tuleb sellega seoses meenutada, et EÜ artikli 12 lõike 1 alusel on lepingus käsitletud valdkondades ja ilma et see piiraks selles sisalduvate erisätete kohaldamist keelatud igasugune diskrimineerimine kodakondsuse alusel. Seda sätet rakendavad töötajate osas EÜ artiklid 39–42 ning nende artiklite põhjal vastu võetud ühenduse institutsioonide õigusaktid, eelkõige määrus nr 1408/71. Selle määruse artikli 3 eesmärk on eelkõige tagada kooskõlas EÜ artikliga 39 töötajatele, kellele see määrus kohaldub, sotsiaalkindlustuse valdkonnas võrdne kohtlemine kodakondsusele vaatamata (28. juuni 1978. aasta otsus kohtuasjas 1/78: Kenny, EKL 1978, lk 1489, punktid 9 ja 11).

51 Pealegi, isegi kui EÜ artikliga 12 ja määruse nr 1408/71 artikliga 3 soovitakse kaotada sama liikmesriigi õigusaktidest või haldustavast tulenevat kodakondsusel põhinevat diskrimineerimist, ei saa nende tagajärjel ikkagi keelata kohtlemise erinevusi, mis võivad olukorrast olenevalt tuleneda niisuguste kollisiooninormidega nagu määruse nr 1408/71 artikli 13 lõige 2 kindlaks määratud siseriiklikke perehüvitisi käsitlevate õigusnormide erinevustest.

52 Kõigest eelnevast tuleneb, et esitatud küsimusele tuleb vastata nii, et sellises olukorras, nagu põhikohtuasjas käsitlusel, kui määruse nr 1408/71 artikli 2 lõike 1 tähenduses töötaja laseb end kui kinnipeetavat üle viia oma päritoluliikmesriiki, et seal kanda järelejäänud karistus, kohaldub selle liikmesriigi õigus, mis perehüvitiste valdkonnas ja kooskõlas selle määruse artikli 13 lõikega 2 on kohaldatav õigus. Selle määruse sätetega, eelkõige artikliga 3, ja EÜ artikliga 12 ei ole vastuolus see, kui taolises olukorras on liikmesriigi õiguse alusel niisuguste perehüvitiste määramine, nagu on sätestatud UVG-s, sellise ühenduse kodaniku pereliikmetele allutatud tingimusele, et see isik jätkab selles riigis elamist.

Kohtukulud

53 Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, v.a poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

Sellises olukorras, nagu põhikohtuasjas käsitlusel, kui nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes, muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2001. aasta määrusega (EÜ) nr 1386/2001, artikli 2 lõike 1 tähenduses töötaja laseb end kui kinnipeetavat üle viia oma päritoluliikmesriiki, et seal kanda järelejäänud karistus, kohaldub selle liikmesriigi õigus, mis perehüvitiste valdkonnas ja kooskõlas selle määruse artikli 13 lõikega 2 on kohaldatav õigus. Selle määruse sätetega, eelkõige artikliga 3, ja EÜ artikliga 12 ei ole vastuolus see, kui taolises olukorras on liikmesriigi õiguse alusel niisuguste perehüvitiste määramine, nagu on sätestatud Österreichisches Bundesgesetz über die Gewährung von Vorschüssen auf den Unterhalt von Kindern'is (Unterhaltsvorschussgesetz) (Austria föderaalseadus alimentide ettemaksete määramise kohta) sellise ühenduse kodaniku pereliikmetele allutatud tingimusele, et see isik jätkab selles riigis elamist.

Allkirjad